

Lábra vont szíj

„Mert te elbontod a nekem vetett lest, Az istentelen az én véremben soha fegyvert nem fest.”

Thordai János

„Ez ideiglen, hogy Kegdet meg nem látogathattam, sok dolgom miatt nem érkezhettem rá. Most is csak szolgálót, ezt a levelet küldhetem magam helyett, érthesse meg Kegd¹ ebből az én bajomnak értelmét. Mert hiában az én nagy balszerencsém, amiből már csak a jó In² segedelmével szabadulhatok, azért akarnám, hogy Kegd megértse az én veszésemet, és reám azért ne haragudjék. De talán még az In megadja érnem, hogyha a vész fejem fölül el nem is múlik, de Kegd haragja talán igen.

Történik néha, hogy az hadnagnak hadában zűrzavarok, támadások és egyenetlenségek esnek, amiket mentül hamarabb le kell csillapítani. Bizony az én hibám az hadban esett nagy kárvallás, de már a viszálykodást nem magam kezdem. Hanem kezdték azt a hajdúk. De ennek ellene tenni semmit sem lehet. Mert ha én azt mondanám a hajdúnak, ne hágj ki a te rendedből, mit mondana nekem? Legelőször megnevetne. A hajdú szabad akar lenni prédálni, szabad részegeskedni, szabad urat, hadnagyot válogatni. Ezen rendet sem én, sem Kegd, sem a Császár, de talán még a hatalmas In sem másíthatja meg. Nincsen benne értelem, hogy tudják, a haditudomány fegyelmezést kíván.

Hát éppen a Víz volt az, aki fölfújta szívvel rá vette őket az ellenkezésre, dühös szóra, verekedésre, utóbb a vagdalkozásra, amíg csak az a csúfság meg nem esett. Már ugyan a várbeliek, a fentről jöttek, a gyóriek, s mások sem vonták be haragos karmaikat, ők is bizonygatták a maguk igazát a hajdúknak. Leginkább a zsoldtalanságban nem érthettek egyet, a végbeliek afölött sóhajtoztak untig, a hajdúk meg nevették őket, csak a prédán járt az eszüik.

Így lett azután a kopjások hadnagyának halála. Attul fogva rendet nem tarthattunk, én igyekezetemet mások is láthatták, megjelentetik Kegdnek. Hogy éppen ki szúrta halálra, nehéz arra megválaszolni, mert valami százan verekedtek össze, csak azért adok hálát az Innek, hogy az egész had egymásba nem futott. Mások is kaptak sebet, közemberből nyolcan veszték oda, abból egy volt a hajdú, legtöbbje a várból jött. De a szívekben benne maradt a harag, már megnyugvást nem találhattak.”

1 Kegd = Kegyelmed.

2 In = Isten.

Itt tartott a levélben Ecsédi, amikor felpillantott, és az ablaknál álló Vizedhez szólt:

– Azt nem írja, hogy te verekedtél volna – kicsiny ideig csak a tűz pattogását hallani. Azután vállat von a hadnagy:

– Verekedtem. Nem írja, mert megszábtam a fülit.

– A fülit? – emeli szemöldökét Ecsédi.

– Azt. A lábam alá tiporták, akkor. – Az úr rábólint.

„Olyan verekedős kedvvel kerülgette egymást a hajdú meg a várbeli nép, hogy el kellett keríteni őket, mint a barmot. Vized se zárhattam kalodába, el sem rekenthettem, már a saját fejemet kellett féltennem tőle.”

– Na itt írja – rötyögött Ecsédi.

„Így érkeztünk a hadakozáshoz, s ha eleje nem jó, a vége sem lehet az. Kezdünk aláereszkedni, és már kevés idejük jutott az ellenkedésre, mégis közénk kellett rendelnem az idegeneket. Erre meg a végbeliek kezdenek hangosan szólani, In káromlásokat tenni, hogy a németnek, olaszknak van zsoldja, nékie meg nincsen. De ez bizonyosan nem lett volna, ha már előtte a magyarok egymás torkát meg nem szorongatják. Lettek aztán újabb egyenetlenségek, a török meg hírért vette a jöttünknek. A sereg meg mintha ónsaruban öltözött volna, olyan lassacskán haladt. Már ennyi baj is igen elég lett volna, de még a Sasvár bég is kiütött ránk. Hogy esett, pontosan nem lehet tudni, csak az utoljárókban szalajtottak meg egy maréknyit, de a hadikészségekből jócskán rablottak.

A fentiek meg megkötötték magukat: tovább nem mennek, ha kenyér sem, bor sem jut elég. Mert elvitte az élés egy részét a török, ami maradt, elég nem volt. Eleven tűz volt már akkor a tábor, ha erőm lett volna elég, akkor sem állhattam volna az útjukba. A fentiek fordították először hazafelé a lovak fejét, a német rögvest követte őket. A hajdúk még kerestek volna valami prédálni valót, de végül elszéledtek ők is...”

– No, ti aztán szépen harcoltatok – fújta nagyot Ecsédi, a levél végét be sem várva.

– Jó magyaroktól, mely igen elfajzottak, szép keresztyén hütöt lábok alá nyomtak – mormolta csak úgy magának Vized. Sütött a Nap, de kevés meleget adott. Ittak, hallgattak.

– Hívd a legényt! – szólt később a várúr. Vized az ajtóhoz lépett, lassan ment. Kiszólt a strázsának, nehéz csizma vascsengése távoldott lefelé a lépcsőn. Azután visszajött, töltött magának a borból. Valami indulattól remegett a bajsza. Jócskán vártak, a hadnagy az ablakon bámult ki.

„Mélyről, talán a pokolból kapaszkodik föl az a legény. Nyitja már a pince koszos ajtaját. Mintha disznók szállása lenne. Milyen fekete torok az ajtó mögött. Talán a Cerberus kutya is odalent van, az őrizheti azt a pincét. Élőt át nem enged, vigyázza a holtak helyét. Milyen sárban lépked a legény, nem is vigyáz

a ruhájára, nem is kell vigyáznia. Hitvány, koszos a foszlánya,³ úgy, mocskosan jön felfelé. Már jön a lépcsőn, véresen, sármocskosan. Milyen hírt hoz? Talán még a gondolata is sáros, véres a keze. Vár egy kicsit, azután lehajtott fővel, sármocskos tekintettel lépked befelé. Mint az ördög.”

– Mondott valamit? – kérdezi Ecsédi a hóhérlegényt. Mészáros volt egykor amaz, beállt a végekre, most vassal kínozza a foglyokat, hogy vallanának végre. Érti a mesteriségét, szereti-e, nem mondja soha. De hamar nyílnak a szájuk, mikor a munkáját végzi.

– Nem érteni, mit mond – von vállat amaz.

– Hát hogy kérdezed?

– Magyarul.

Ecsédi kezében szorul a kupa bor, aztán csapja a földhöz, csak úgy csattan.

– Barom! Nem ért az, csak a maga nyelvén! – felugrik az úr, dühösen indul lefelé, a legény lesunyt fejjel lép hátra. Mennie kell Vízynak is a kapitánnyal, beborzad a szennyes ajtó mögötti világba, de nem maradhat.

Valami faasztalon feküdt a pogány, szakálla véres, meztelen testén hányás ragacs. A legény vödör vízzel önti végig, ébreszteni, talán tisztítani is. A parancsnok borús ábrázattal hajol fölé, a pogány hörögve eszmél, a halál már erősen fenyegeti. Hiába rázogattja, kérdezzeti törökül, az csak valami lányról beszél, hogy vigyázzon rá Allah, imát mormol, talán már a pokol kapuját is látja maga előtt megnyílni. Fiatal, talán ha harminc telet látott.

Egyszer talán így heverek én is, gondolja Víz, így faggatnak majd, nekem se lesz hús már a lábamon a szíjtől, korbáctól. Testemen féreg mászkál majd, de nekem bizonyosan nem bocsát meg a hatalmas Isten, számosak a bűneim. A várparancsnok felegyenesedik, legyint, a legényre néz:

– Holtig verted, marha! – amaz hallgat, kicsit vállat von:

– Van az úgy... – dörmögi –, talán egy másik beszél majd, csak értő ember is kéne... – néz oldalról Vízre. Az elérte, magában imát is mormol, ide ne parancsolja az úr pogányt verni, török szóval vallatni. De az csak legyint:

– A többi közember. Csak ez volt a bég testőrségéből való, de te ezt is megölted. Majd később talán kikérdezheted valamelyiket – lassan hátrakulcsolt kézzel indul kifelé, árnyéka imbolyog a falon, nyomában a hadnagy. A várúr a lépcsőn felfelé hátrafordul, úgy súgja:

– Hát úgy tűnik, megint alá kell mennetek. Fürgén induljatok, hírt ne vigyen valaki.

– Nyelvet fogni, aki tudja, mikor jön fel a bég – bólint a másik.

– Témérdek kincse van! – hajol suttogva közelebb Ecsédi. – Meg jószág, lovak, kamoka,⁴ fegyver. Úgy mondják, egy szekéren csak az aranyát hozza – felegyenesedik, megy tovább.

³ Foszlány = Ruhadarab.

⁴ Kamoka = Selyem.

– Meg vagy ezer válogatott szpáhit – dünyyögi maga elé a hadnagy. A legény hangja állítja meg őket:

– Mi legyen a törökkel? – a várparancsnok megáll, visszatekint, gondolkodik egy pillantást, azután legyint, és megy tovább felfelé.

Vizy pedig látja maga előtt, hogy a legény ócska kardot hoz, lecsapja a meggyötört kontyos fejét. Talán egyszer így veszik fejemet nekem is, gondolja, és sóhajtván az udvarra lép.

